

11.6.2026

EOAK/5441/2025

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Susanna Lindroos-Hovinheimo

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Päivi Lahtinen

TIETOJEN ANTAMINEN TUTKIMUSKÄYTTÖÖN

Tiivistelmä

Kantelija pyysi kunnalta tutkimuskäyttöön koululakkoa koskevia koululautakunnan pöytäkirjoja vuosilta 1973–1974 ja samaan asiaan liittyviä viranomaiskirjeitä. Asiakirjoja ei luovutettu kantelijalle, koska kunnan mukaan niitä ei ollut tarkoitettu julkisiksi ja ne sisälsivät henkilötietoja.

Apulaisoikeusasiamies totesi, että henkilötietojen luovuttaminen henkilörekisteristä riippuu siitä, mihin tarkoituksiin tietoja on pyydetty, millä tavalla tiedot on pyydetty luovutettavaksi sekä myös siitä, sisältyykö henkilötietoihin salassa pidettäviä tietoja. Vain osa henkilötiedoista on säädetty salassa pidettäväksi, mutta ei kaikkia. Lisäksi apulaisoikeusasiamies totesi, että henkilötietojen käsittelyyn historiallista tutkimusta varten sovelletaan vain rajatusti henkilötietojen käsittelyä koskevia säädöksiä. Apulaisoikeusasiamies katsoi, että kunnan olisi siis tullut selvittää täyttyivätkö edellytykset luovuttaa kantelijan pyytämät tiedot hänen haluamallaan tavalla tai olisiko tiedot voitu luovuttaa muulla tavoin. Edelleen apulaisoikeusasiamies totesi, että kunnan olisi tullut tarvittaessa ohjata kantelijaa tekemään tutkimuslupahakemus, jos pyydetyt tiedot sisältävät salassa pidettäviä tietoja, eikä niitä voida muutoin luovuttaa.

1 KANTELU

Kantelija arvosteli Puolangan kunnan menettelyä tietopyyntöönsä vastaamisessa.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta saatiin Puolangan kunnan selvitys ja lausunto.

3 RATKAISU

3.1 Sovellettavia oikeusohjeita

Perustuslain (731/1999) 12 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ja muut tallenteet ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu. Jokaisella on oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta ja tallenteesta.

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen (EU 2016/679) asetuksen 6 artiklan 1 kohdan mukaan käsittely on lainmukaista ainoastaan jos ja vain siltä osin kuin vähintään yksi seuraavista edellytyksistä täyttyy:

- a) rekisteröity on antanut suostumuksensa henkilötietojensa käsittelyyn yhtä tai useampaa erityistä tarkoitusta varten;
- b) käsittely on tarpeen sellaisen sopimuksen täytäntöön panemiseksi, jossa rekisteröity on osapuolena, tai sopimuksen tekemistä edeltävien toimenpiteiden toteuttamiseksi rekisteröidyn pyynnöstä;
- c) käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi;
- d) käsittely on tarpeen rekisteröidyn tai toisen luonnollisen henkilön elintärkeiden etujen suojaamiseksi;
- e) käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi;
- f) käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettujen etujen toteuttamiseksi, paitsi milloin henkilötietojen suoja edellyttävät rekisteröidyn edut tai perusoikeudet ja -vapaudet syrjäyttävät tällaiset edut, erityisesti jos rekisteröity on lapsi.

Asetuksen 86 artiklan mukaan viranomaiset taikka julkis- tai yksityisoikeudelliset yhteisöt yleisen edun vuoksi toteutetun tehtävän suorittamiseksi voivat luovuttaa viranomaisten tai yhteisöjen hallussa olevien virallisten asiakirjojen sisältämiä henkilötietoja viranomaiseen tai yhteisöön sovellettavan unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, jotta voidaan sovittaa yhteen virallisten asiakirjojen julkisuus ja tämän asetuksen mukainen oikeus henkilötietojen suojaan.

Asetuksen 89 artiklan 1 kohdan mukaan yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia taikka tieteellisiä ja historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten tapahtuvaan käsittelyyn sovelletaan rekisteröidyn oikeuksia ja vapauksia koskevia asianmukaisia suojatoimia asetuksen mukaisesti. Näillä suojatoimilla on varmistettava, että on toteutettu tekniset ja organisatoriset toimenpiteet, joilla taataan etenkin tietojen minimoinnin periaatteen noudattaminen. Tällaisia toimenpiteitä voivat olla esimerkiksi pseudonymisointi, jos mainitut tarkoitukset voidaan täyttää tällä tavoin. Jos nämä tarkoitukset on mahdollista täyttää käsittelemällä myöhemmin tietoja, minkä johdosta ei ole mahdollista tai ei ole enää mahdollista tunnistaa rekisteröityjä, nämä tarkoitukset on täytettävä tällä tavoin.

Tietosuojalain (1050/2018) 4 § 1 momentin mukaan Henkilötietoja saa käsitellä tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaisesti, jos: 3) käsittely on tarpeen tieteellistä tai historiallista tutkimusta taikka tilastointia varten ja se on oikeasuhtaista sillä tavoiteltuun yleisen edun mukaiseen tavoitteeseen nähden.

Tietosuojalain 28 §:n mukaan oikeuteen saada tieto ja muuhun henkilötietojen luovuttamiseen viranomaisen henkilörekisteristä sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta säädetään.

Tietosuojalain 31 §:n 1 momentin mukaan käsiteltäessä henkilötietoja tieteellistä tai historiallista tutkimustarkoitusta varten voidaan tietosuoja-asetuksen 15, 16, 18 ja 21 artiklassa säädetyistä rekisteröidyn oikeuksista tarvittaessa poiketa edellyttäen, että:

- a) käsittely perustuu asianmukaiseen tutkimussuunnitelmaan;
- b) tutkimuksella on vastuuhenkilö tai siitä vastaava ryhmä; ja
- c) henkilötietoja käytetään ja luovutetaan vain historiallista tai tieteellistä tutkimusta taikka muuta yhteensopivaa tarkoitusta varten sekä muutoinkin toimitaan niin, että tiettyä henkilöä koskevat tiedot eivät paljastu ulkopuolisille.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (jälj. julkisuuslaki 621/1999) 1 §:n 1 momentin mukaan viranomaisten asiakirjat ovat julkisia, jollei tässä tai muussa laissa erikseen toisin säädetä.

Julkisuuslain 9 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada tieto viranomaisen asiakirjasta, joka on julkinen.

Julkisuuslain 13 §:n 2 momentin mukaan pyydetessä saada tieto salassa pidettävästä asiakirjasta taikka viranomaisen henkilörekisteristä tai muusta asiakirjasta, josta tieto voidaan luovuttaa vain tietyin edellytyksin, tiedon pyytäjän on, jollei erikseen toisin säädetä, ilmoitettava tietojen käyttötarkoitus sekä muut tietojen luovuttamisen edellytysten selvittämiseksi tarpeelliset seikat sekä tarvittaessa tiedot siitä, miten tietojen suojaus on tarkoitus järjestää.

Julkisuuslain 14 §:n 2 momentin mukaan tiedon asiakirjan sisällöstä antaa se viranomaisen henkilöstöön kuuluva, jolle viranomainen on tämän tehtävän määrännyt tai jolle se hänen asemansa ja tehtäviensä vuoksi muuten kuuluu.

Julkisuuslain 14 §:n 3 momentin mukaan, jos virkamies tai muu 2 momentissa tarkoitettu henkilö kieltäytyy antamasta pyydettyä tietoa, hänen on:

- a) ilmoitettava tiedon pyytäjälle kieltäytymisen syy;
- b) annettava tieto siitä, että asia voidaan saattaa viranomaisen ratkaistavaksi;

- c) tiedusteltava asian kirjallisesti vireille saattaneelta tiedon pyytäjältä, haluaako hän asian siirrettäväksi viranomaisen ratkaistavaksi; sekä
- d) annettava tieto käsittelyn johdosta perittävistä maksuista.

Julkisuuslain 14 §:n 4 momentin mukaan tässä pykälässä tarkoitettu asia on käsiteltävä viivytyksettä, ja tieto julkisesta asiakirjasta on annettava mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään kahden viikon kuluessa siitä, kun viranomainen on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön. Jos pyydettyjä asiakirjoja on paljon tai niihin sisältyy salassa pidettäviä osia tai jos muu niihin rinnastettava syy aiheuttaa sen, että asian käsittely ja ratkaisu vaativat erityistoimenpiteitä tai muutoin tavanomaista suuremman työmäärän, asia on ratkaistava ja tieto julkisesta asiakirjasta annettava viimeistään kuukauden kuluessa siitä, kun viranomainen on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön.

Julkisuuslain 16 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen asiakirjan sisällöstä annetaan tieto suullisesti taikka antamalla asiakirja viranomaisen luona nähtäväksi ja jäljennettäväksi tai kuunneltavaksi tai antamalla siitä kopio tai tuloste. Tieto asiakirjan julkisesta sisällöstä on annettava pyydetyllä tavalla, jollei pyynnön noudattaminen asiakirjojen suuren määrän tai asiakirjan kopioinnin vaikeuden tai muun niihin verrattavan syyn vuoksi aiheuta kohtuutonta haittaa virkatoiminnalle.

Julkisuuslain 16 §:n 3 momentin viranomaisen henkilörekisteristä saa antaa henkilötietoja sisältävän kopion tai tulosteen tai sen tiedot sähköisessä muodossa, jollei laissa ole toisin erikseen säädetty, jos luovutuksensaajalla on henkilötietojen suoja koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja. Henkilötietoja saa kuitenkin luovuttaa suoramarkkinointia ja mielipide- tai markkinatutkimusta varten vain, jos niin erikseen säädetään tai jos rekisteröity on antanut siihen suostumuksensa.

Julkisuuslain 28 §:n 1 momentin mukaan viranomainen voi, jollei lailla toisin säädetä, antaa yksittäistapauksessa luvan tietojen saamiseen salassa pidettävästä asiakirjastaan tieteellistä tutkimusta, tilastointia taikka viranomaisen suunnittelu- tai selvitystyötä varten, jos on ilmeistä, ettei tiedon antaminen loukkaa niitä etuja, joiden suojaksi salassapitovelvollisuus on säädetty. Lupaa harkittaessa on huolehdittava siitä, että tieteellisen tutkimuksen vapaus turvataan. Jos asiakirjaan sisältyvät tiedot on annettu viranomaiselle sen suostumuksella, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty, lupaa ei saa antaa vastoin suostumuksessa tiedon käytölle ja luovutukselle asetettuja ehtoja. Jos lupa tarvitaan usean saman ministeriön alaisen viranomaisen asiakirjasta, luvasta päättää ministeriö asianomaisia viranomaisia tarvittaessa kuultuaan.

3.2 Arviointi

3.2.1 Tapahtumat

Kantelija pyysi 7.8.2025 Puolangan kunnalta Puokion ala-asteen vuoden 1974 koululakkoa koskevia koululautakunnan pöytäkirjoja vuosilta 1973–1974 sekä asiaan liittyviä viranomaiskirjeitä ja valokuvaa koulusta tutkimuskäyttöön.

Puolangan kunnan tiedonhallinta-asiantuntija vastasi kantelijalle 22.8.2025, että kantelijan pyytämä aineisto löytyy valokuvaa lukuun ottamatta. Tiedonhallinta-asiantuntija vastasi, että pöytäkirjoja ei kuitenkaan voida luovuttaa, koska pöytäkirjat on sidottu kirjoiksi ja sisältävät tietoja, joita ei ole tarkoitettu julkiseksi ja sama koskee myös kirjeitä. Tiedonhallinta-asiantuntija tiedusteli kantelijalta, onko hänellä jokin tietty asia, jonka tämä haluaisi tietää koulurakennuksesta tai koulun toiminnasta.

Kantelija vastasi 24.8.2025 ilmoittamalla olevansa historian tutkija ja tarvitsevänsä tietoja Puokion vuoden 1974 koululakkoa koskevaa artikkelia varten.

Tiedonhallinta-asiantuntija vastasi kantelijalle 10.9.2025 ja ilmoitti, että kirjoja, joissa pyydetty aineisto on, ei voida luovuttaa kantelijan käyttöön tai katseltavaksi, koska ne sisältävät voimassa olevan lainsäädännön mukaan muun muassa henkilötietoja, jotka eivät ole tarkoitettu julkiseksi. Tiedonhallinta-asiantuntija ilmoitti, että kantelijan pyytämän aineiston seulontaan ja käsittelyyn kuuluu aikaa arviolta 20 tuntia ja työstä laskutetaan 65,64 €/tunti (sis. alv). Edelleen tiedonhallinta-asiantuntija ilmoitti, että aineisto voidaan toimittaa sähköisenä ja mahdollisista valokopioista periaän 2,02 €/mustavalkoinen A4 (sis. alv) ja rajallisten resurssien vuoksi työ voidaan toteuttaa 2–3 kuukauden aikana.

3.2.2 Tietopyyntöön annettu vastaus

Julkisuuslaissa on julkisuusperiaatteen toteuttamiseksi tarkat menettelysäännökset siitä, kuinka viranomaisessa on toimittava, kun sillä olevan asiakirjan sisällöstä pyydetään tietoa. Menettely on kaksivaiheinen. Ensimmäisessä vaiheessa asiakirjan antamisesta päättää virkamies. Jos virkamies kieltäytyy antamasta pyydettyä tietoa, hänen on lain mukaan muun ohella ilmoitettava tiedon pyytäjälle kieltäytymisen syy, annettava tieto siitä, että asia voidaan saattaa viranomaisen ratkaistavaksi ja tiedusteltava asian kirjallisesti vireille saattaneelta tiedon pyytäjältä, haluaako hän asian siirrettäväksi viranomaisen ratkaistavaksi sekä annettava tieto käsittelyn johdosta perittävistä maksuista. Jos tiedon pyytäjä haluaa asiaan viranomaisen ratkaisun, menettelyn toisessa vaiheessa viranomaisen ratkaisee asian valituskelteisellä päätöksellä. Viranomaisen päätökseen, jolla pyydetyn tiedon saaminen on kokonaan tai joltakin osin evätty, saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.

Oikeusasiamiehen julkisuuslain noudattamista koskeva laillisuusvalvonta rajoittuu yleensä lain menettelysääntöihin. Tämä johtuu siitä, että oikeusasiamies ei voi päättää viranomaisen asiakirjojen luovuttamisesta tai julkisuudesta, eikä antaa sitä koskevia määräyksiä. Julkisuudesta päättää ensi vaiheessa virkamies, sitten viranomainen ja viime kädessä hallintotuomioistuin. Menettelysääntöjen noudattamisella on tärkeä merkitys sille, että julkisuusperiaate toteutuu käytännössä. Jotta jokaisen oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta voi toteutua, on välttämätöntä, että tietopyynnön käsittelyssä menetellään lain mukaisesti.

Oikeusasiamiehen laillisuusvalvontakäytännössä on edellytetty valituskelpoisen päätöksen antamista myös tietyissä erityistilanteissa. Erään korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun (KHO 22.3.2005/668) mukaisesti on edellytetty, että valituskelpoinen päätös annetaan pyydettäessä myös siinä tilanteessa, että viranomaisella ei ole pyydettyä asiakirjaa. Tällä menettelyllä turvataan se, että kysymys pyydetyn asiakirjan olemassaolosta ei jää pelkästään virkamiehen ilmoituksen varaan. Julkisuuslain mukaan tieto asiakirjan julkisesta sisällöstä on pääsääntöisesti annettava pyydetyllä tavalla, esimerkiksi suullisesti, nähtäväksi tai kopiona. Koska myös asiakirjan antamistapaa koskeva ratkaisu saattaa vaikuttaa yksilön oikeuteen tai etuun, oikeusasiamiehen laillisuusvalvontakäytännössä on katsottu, että siitakin on perusteltua tehdä pyydettäessä valituskelpoinen päätös. Näin asia voidaan saattaa viime kädessä tuomioistuimen arvioitavaksi. Niin ikään valituskelpoinen päätös on pyydettäessä tehtävä siinä tapauksessa, että pyydetty asiakirja ei virkamiehen tulkinnan mukaan ole julkisuuslaissa tarkoitettu sen soveltamisalaan kuuluva viranomaisen asiakirja.

Totean ensinnäkin, että kantelijan 22.8.2025 saama vastaus ei vastaa julkisuuslaissa säädettyä menettelyä tietopyyntöön vastaamisesta. Vastauksessa on ilmoitettu, että pyydettyjä pöytäkirjoja ja kirjeitä ei voida luovuttaa, koska niitä ei ole tarkoitettu julkisiksi. Katson, että vastauksessa ilmoitettua syytä kieltäytymiselle ei voida pitää riittävänä, vaan vastauksessa olisi tullut ilmoittaa tarkemmin perustelut, minkä vuoksi viranhaltija kieltäytyy luovuttamasta pyydettyjä asiakirjoja. Lisäksi vastauksessa olisi tullut antaa julkisuuslain 14 §:n 3 momentin mukaisesti tieto siitä, että asia voidaan saattaa viranomaisen ratkaistavaksi ja tiedusteltava asian kirjallisesti vireille saattaneelta tiedon pyytäjältä, haluaako hän asian siirrettäväksi viranomaisen ratkaistavaksi sekä antaa tieto käsittelyn johdosta perittävistä maksuista. Totean, että kunta ei ole noudattanut julkisuuslakia.

Katson, että kantelijan 10.9.2025 saama vastaus on vastaavasti puutteellinen. Kiinnitän lisäksi huomiota siihen, että vastauksessa kieltäytymistä perustellaan sillä, että pyydetty aineisto sisältää henkilötietoja. Selvityksestä ei käy tarkemmin ilmi, mitä henkilötietoja aineisto on sisältänyt ja onko aineisto sisältänyt jotain laissa salassa pidettäväksi säädettyjä tietoja.

Kaikkia henkilötietoja ei ole yleisesti säädetty salassa pidettäviksi, mutta osa on. Julkisuuslain 24 §:ssä säädetään salassa pidettävistä viranomaisen asiakirjoista ja lisäksi useissa erityislaeissa on säädöksiä salassapidosta. Jos pyydetty aineisto on sisältänyt salassapidettäväksi säädettyjä tietoja, olisi tämä tullut käydä tarkemmin ilmi kantelijalle annetussa vastauksessa.

Julkisuuslain 16 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen asiakirjan sisällöstä annetaan tieto suullisesti taikka antamalla asiakirja viranomaisen luona nähtäväksi ja jäljennettäväksi tai kuunneltavaksi tai antamalla siitä kopio tai tuloste. Tieto asiakirjan julkisesta sisällöstä on annettava pyydetyllä tavalla, jollei pyynnön noudattaminen asiakirjojen suuren määrän tai asiakirjan kopioinnin vaikeuden tai muun niihin verrattavan syyn vuoksi aiheuta kohtuutonta haittaa virkatoiminnalle.

Julkisuuslain 16 §:n 3 momentissa säädetään vielä erikseen henkilötietojen luovuttamisesta kopiona, tulosteena tai sähköisessä muodossa. Lainkohdan mukaan viranomaisen henkilörekisteristä saa antaa henkilötietoja sisältävän kopion tai tulosteen tai sen tiedot sähköisessä muodossa, jollei laissa ole toisin erikseen säädetty, jos luovutuksensaajalla on henkilötietojen suojaa koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja. Tämä tarkoittaa, että viranomaisen tulee selvittää, onko pyytäjällä oikeus käsitellä pyytämäänsä tietoja. Tällainen oikeus on lähtökohtaisesti sellaisella taholla, joka käsittelee tietoja tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukaisella lainmukaisen käsittelyn perusteella. Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 alakohdan e alakohdan mukaan käsittely on lainmukaista, kun se on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi.

Tietosuojalaissa on säädetty kansallisista täsmennyksistä ja rajoituksista tietosuoja-asetuksessa säädettyyn. Lain 4 §:n mukaan henkilötietoja saa käsitellä tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaisesti, eli yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi muun muassa silloin, kun käsittely on tarpeen tieteellistä tai historiallista tutkimusta taikka tilastointia varten ja se on oikeasuhtaista sillä tavoiteltuun yleisen edun mukaiseen tavoitteeseen nähden.

Siten lähtökohta on se, että henkilötietoja voidaan antaa rekistereistä silloin, kun se on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi, ja historiallinen tutkimus on lainsäädännössä katsottu sellaiseksi tehtäväksi. Huomionarvoista historiallisten aineistojen kohdalla on myös se, ettei tietosuoja-asetusta sovelleta kuolleisiin (ks. esim. tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 160 kohta).

Edelleen tietosuojalain 31 §:n 1 momentin mukaan käsiteltäessä henkilötietoja tieteellistä tai historiallista tutkimustarkoitusta varten voidaan tietosuoja-asetuksen 15, 16, 18 ja 21 artiklassa säädetyistä rekisteröidyn oikeuksista tarvittaessa poiketa. Edellytyksenä on tällöin, että käsittely perustuu asianmukaiseen tutkimussuunnitelmaan, tutkimuksella on vastuuhenkilö tai siitä vastaava ryhmä ja henkilötietoja käytetään ja luovutetaan vain historiallista tai tieteellistä tutkimusta taikka muuta yhteensopivaa tarkoitusta varten sekä muutoinkin toimitaan niin, että tiettyä henkilöä koskevat tiedot eivät paljastu ulkopuolisille. Siten tietosuojalaissa on omaksuttu lähtökohta, jonka mukaan tiettyjä tietosuoja sääntelyyn sisältyviä rekisteröidyn oikeuksia voidaan rajoittaa silloin, kun henkilötietoja käsitellään tieteellistä tai historiallista tutkimustarkoitusta varten.

Katson, että kunnan olisi tullut tarkemmin arvioida sitä, voitiinko tietoja luovuttaa tietosuoja sääntelyn valossa.

Julkisuuslain 13 §:n 2 momentin mukaan pyydettäessä saada tieto viranomaisen henkilörekisteristä, tiedon pyytäjän on, jollei erikseen toisin säädetä, ilmoitettava tietojen käyttötarkoitus sekä muut tietojen luovuttamisen edellytysten selvittämiseksi tarpeelliset seikat sekä tarvittaessa tiedot siitä, miten tietojen suojaus on tarkoitettu järjestää.

Henkilötietojen luovuttaminen henkilörekisteristä riippuu edellä kuvatusti siitä, mihin tarkoituksiin tietoja on pyydetty, millä tavalla tiedot on pyydetty luovutettavaksi sekä myös siitä, sisältyykö henkilötietoihin salassa pidettäviä tietoja. Jos tietoja on pyydetty henkilörekisteristä sähköisesti, tulee viranomaisen varmistaa, että pyytäjällä on oikeus tallettaa ja käyttää pyytämiään henkilötietoja.

Käytettävissä olevista asiakirjoista ei käy ilmi, millä tavalla kantelija on pyytänyt saada asiakirjat.

Katson, että kunnan olisi siis tullut selvittää täytyivätkö edellytykset luovuttaa kantelijan pyytämät tiedot hänen haluamallaan tavalla kantelijan ilmoittamaa tarkoitusta varten. Jos tietoja ei voida luovuttaa kantelijan pyytämällä tavalla, mutta tiedot olisi voitu julkisuuslain 16 §:n 1 momentin perusteella luovuttaa muulla tavoin, olisi tämä vaihtoehto tullut ilmoittaa pyytäjälle ja noudattaa edellä kuvatusti julkisuuslain mukaista menettelyä.

Kiinnitän lisäksi huomiota siihen, että kantelija on ilmoittanut tietopyynnössä olevansa historian tutkija (FT, YTT, Itä-Suomen yliopiston Suomen historian dosentti ja tietokirjailija) ja tarvitsevansa tietoja tutkimusta varten. Tällä perusteella kantelijaa olisi tullut tarvittaessa ohjata tekemään julkisuuslain 28 §:n mukainen tutkimuslupahakemus, jos pyydetty tiedot sisältävät salassa pidettäviä tietoja, eikä niitä voida muutoin luovuttaa.

3.2.3 Tietopyynnön käsittelyaika

Julkisuuslain 14 §:n 4 momentin mukaan asiakirjapyyntö on käsiteltävä viivytyksettä, ja tieto julkisesta asiakirjasta on annettava mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään kahden viikon kuluessa siitä, kun viranomainen on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön. Jos pyydettyjä asiakirjoja on paljon tai niihin sisältyy salassa pidettäviä osia tai jos muu niihin rinnastettava syy aiheuttaa sen, että asian käsittely ja ratkaisu vaativat erityistoimenpiteitä tai muutoin tavanomaista suuremman työmäärän, asia on ratkaistava ja tieto julkisesta asiakirjasta annettava viimeistään kuukauden kuluessa siitä, kun viranomainen on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön.

Kantelija on lähettänyt ensimmäisen pyyntönsä 7.8. ja siihen on vastattu 22.8. eli reilun kahden viikon kuluttua. Kantelija on täsmentänyt pyyntöään 24.8. ja viestiin on vastattu 10.9. eli jälleen reilun kahden viikon kuluttua. Kantelijalle on ilmoitettu, että tämän pyytämä aineisto joudutaan seulomaan, johon kuluu aikaa arviolta 20 tuntia ja rajallisten resurssien vuoksi työ voidaan toteuttaa 2–3 kuukauden aikana.

Kiinnitän kunnan huomiota siihen, että asiakirjapyyntöön tulee ensisijaisesti vastata viivytyksettä ja viimeistään kahden viikon kuluessa. Kunnan mukaan aineiston käsitteleminen olisi kestänyt arviolta 20 tuntia ja rajallisten resurssien vuoksi tietojen luovuttaminen olisi kestänyt 2–3 kuukautta. Katson, että rajallisia resursseja ei voida pitää hyväksyttävänä syynä tietopyynnön käsittelyn viivästykselle, vaan asiakirjapyyntö olisi tullut pystyä käsittelemään joka tapauksessa kuukauden kuluessa. Muistutan kuntaa siitä, että julkisuusperiaate on perustuslaissa säädetty oikeus, jota täydentää muu lainsäädäntö. Totean myös, että reilun kahden viikon aikaa kantelijan viesteihin vastaamisessa voidaan pitää pitkänä ja kantelijan asiaa olisi tullut ryhtyä käsittelemään ilman aiheetonta viivytystä.

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdissa 3.2.2 ja 3.2.3 esittämäni käsityksen menettelyn lainvastaisuudesta Puolangan kunnan tietoon.

Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni Puolangan kunnalle.